

30 november 2021

Belangrijke Onderwijsthema's Gemeenteraadsverkiezingen

Op 16 maart 2022 vinden de gemeenteraadsverkiezingen plaats. Een mooie kans om de belangrijkste behoeften en wensen van het primair onderwijs onder de aandacht te brengen van (nieuwe) lokale politici. Hieronder vind je een aantal thema's en ideeën die relevant zijn voor de lokale politiek en waar je als schoolbestuur invloed op kunt uitoefenen.

Thema's

Onderwijshuisvesting

De vernieuwing van schoolgebouwen, die gemiddeld 41 jaar oud zijn, zit muurvast. De gemeente heeft op grond van de wet de zorgplicht om in adequate huisvesting van scholen te voorzien. Dit kan door middelen te verstrekken voor nieuwbouw of door geschikte bestaande bouw ter beschikking te stellen. De gemeente is volgens de wet pas verplicht te voorzien in nieuwbouw als het gebouw technisch gezien niet meer voldoet. Zo ver komt het doorgaans niet omdat het schoolbestuur het schoolgebouw als goed huisvader en juridisch eigenaar voldoende onderhoudt. Daarmee is de kwaliteit van het gebouw voor het onderwijs echter niet voldoende geborgd: schoolgebouwen zijn vaak niet toegerust op eigentijds onderwijs, het binnenklimaat van 80% van de scholen is matig tot slecht (dit heeft negatieve effecten op leerprestaties en verhoogt het ziekteverzuim), de gebouwen zijn niet duurzaam en niet goed toegankelijk en zijn duur in onderhoud en exploitatie.

Wat kan de gemeente(politiek) doen?

- Maak van goede schoolgebouwen een gemeentelijke beleidsprioriteit en pak dit aan vanuit de gezamenlijke verantwoordelijkheid die gemeenten en schoolbesturen hiervoor hebben.
- Ga aan de slag met een in gelijkwaardigheid opgesteld Integraal Huisvestingsplan (IHP) met alle schoolbesturen in de gemeente. Het IHP geeft inzicht in hoe het ervoor staat met de schoolgebouwenvoorraad, welke kwaliteit gezamenlijk nagestreefd wordt, wat er nodig is om deze kwaliteit voor de gehele voorraad te bereiken en wat hiervan de kosten zijn voor de gehele levensduur van het gebouw. Het IHP bevat planvorming voor vier jaar, en geeft een doorkijk voor minstens de 12 jaar daarna.
- Betrek bij het maken van het IHP de juiste partners. Voor een brede basisvoorziening en de vorming van IKC's zijn dit bijvoorbeeld kinderopvangpartners en voor de route naar inclusiever onderwijs is dat bijvoorbeeld speciaal onderwijs en jeugdzorg.
- Versnel de aanpak van slechte schoolgebouwen door nieuwbouw of renovatie naar de eindnorm van 2050 (functioneel, fris, inclusief, minstens energieneutraal en aardgasvrij). Gemeenten zijn hierbij primair verantwoordelijk voor renovatie, waarbij een schoolbestuur in het primair onderwijs naar 'redelijkheid en billijkheid' mag mee-investeren, als de plannen het niveau van het bouwbesluit overstijgen.
- Laat het IHP aansluiten op ontwikkelingen als de Regionale Energiestrategie en de wijkaanpak.

- Betrek het onderwijs al in een vroeg stadium bij relevante planvorming, zoals de planning van nieuwbouwwijken.
- Beleg onderwerpen die samenhang vereisen bij één wethouder, zoals onderwijs en jeugdzorg, of onderwijs en vastgoed.

Een kansrijke start voor ieder kind van 0 tot en met 12 jaar

Voor- en vroegschoolse educatie (VVE) is van groot belang om taal- en ontwikkelingsachterstanden bij jonge kinderen te voorkomen. Gemeenten en schoolbesturen zijn samen verantwoordelijk voor VVE: de gemeente voor de voorschoolse educatie, de schoolbesturen voor de vroegschoolse educatie.

Ook voor schoolgaande kinderen (4-12 jaar) is toegang tot de kinderopvang/bsv van toegevoegde waarde voor hun ontwikkeling; ongeacht of hun ouders recht hebben op kinderopvangtoeslag. Integrale kindcentra (IKC's) bieden de mogelijkheid voor het realiseren van een doorgaande ontwikkelingslijn voor alle kinderen van 0 tot en met 12 jaar. Op gemeentelijk niveau zijn veel verschillende geldstromen beschikbaar voor deze leeftijdsgroep. Deze geldstromen verschillen bovendien per gemeente. Omdat deze gelden gericht zijn op verschillende doelen en vaak elk om een eigen verantwoording vragen, kunnen scholen en kinderopvanginstellingen ze moeilijk breed en flexibel inzetten.

Wat kan de gemeente(politiek) doen?

- Neem het realiseren van een doorgaande ontwikkelingslijn voor alle kinderen van 0 tot en met 12 jaar als uitgangspunt in het VVE-beleid. Voorschoolse voorzieningen (kinderopvangorganisaties met een VVE-programma) moeten kwalitatief goed zijn en naadloos aansluiten op het basisonderwijs.
- Zie het voorschoolse aanbod als een basisvoorziening: streef ernaar dat alle jonge kinderen minstens vier dagdelen per week deelnemen aan een voorschools programma dat hen stimuleert om te leren.
- Integreer de geldstromen van peuterspeelzaalwerk, onderwijsachterstandenbeleid, kinderopvang en VVE, zodat integrale voorzieningen en programma's tot stand kunnen komen voor kinderen van 0 tot en met 12 jaar. Bundel en ontschot waar mogelijk ook lokale geldstromen op het gebied van jeugd, zorg, welzijn, vrije tijd en sport en maak verbindingen in het beleid voor kinderen van 0 tot en met 12 jaar. Zorg daarbij ook voor één aanspreekpunt, één loket voor ouders/verzorgers.
- Neem als gemeente het initiatief en de regie om de samenwerking tussen onderwijs en kinderopvang tot stand te brengen. Maak hierbij gebruik van de Lokale Educatieve Agenda (LEA).
- Investeer bij renovatie of nieuwbouw van scholen ook in vierkante meters die benut kunnen worden voor kinderopvang.

Aanpak personeelstekort

Het primair onderwijs kampt met een nijpend personeelstekort. Veel scholen en schoolbesturen hebben grote problemen met het invullen van vacatures of vinden van vervangers. Het komt voor dat kinderen over andere klassen worden verdeeld of zelfs naar huis moeten worden gestuurd, met alle gevolgen van dien voor de onderwijskwaliteit. Het tekort aan leraren, onderwijsondersteunend personeel en schoolleiders zal in de komende jaren alleen maar oplopen. Gemeenten kunnen samen met schoolbesturen werken aan een plaatselijke oplossing, door bijvoorbeeld extra te investeren in voorzieningen voor leraren (bijvoorbeeld op het gebied van woon- of parkeerbeleid) of door in de werving, begeleiding en ondersteuning van leraren gezamenlijk op te trekken.

Wat kan de gemeente(politiek) doen?

- Maak binnen de gemeente inzichtelijk hoe groot het tekort is en waar het zich het sterkst manifesteert. Analyseer of er bijvoorbeeld een relatie is met 'kwetsbare wijken' en daarmee samenhangende sociale problematiek. Bepaal op basis daarvan mogelijke interventies.
- Bepaal als gemeente hoe kan worden bijgedragen aan een positievere waardering van het beroep leraar. Werken in het onderwijs moet weer aantrekkelijker worden en de waardering en sociale status van de leraar hoort daarbij.
- Verbind en benut als gemeente de lokaal aanwezige kennis, kunde en het netwerk rondom het onderwijs. Leraren zijn onvervangbaar; de inzet van onbevoegden voor de klas is daarom nooit een duurzame oplossing voor het personeelstekort. Maar om te voorkomen dat leerlingen naar huis moeten worden gestuurd kan het een noodoplossing zijn om expertise van buiten het onderwijs in te zetten. Denk aan gastlessen, bedrijfsbezoeken, schoolzwemmen, interviews etc.

Inclusiever onderwijs

Het is belangrijk dat onderwijs en gemeenten elkaar goed aanvullen, zodat elk kind veilig kan opgroeien, met optimale ontwikkelkansen. De gemeente heeft invloed op het hele spectrum van hulp voor de jeugd: preventie, basishulp en gespecialiseerde zorg. De gemeente heeft dan ook een cruciale rol bij de aansluiting van onderwijs en jeugdzorg. De wethouder onderwijs en de schoolbestuurders leggen samen een belangrijke basis van waaruit de professionals (leerkracht en hulpverlener) de samenwerking op de werkvloer kunnen vormgeven.

Wat kan de gemeente(politiek) doen?

- Zorg voor een krachtige lokale preventieagenda waarin de basisondersteuning en preventie, van bijvoorbeeld schoolverzuim, worden gewaarborgd.
- Zorg voor de inzet van jeugdzorg op scholen. Denk hierbij ook aan maatschappelijk werk voor de ondersteuning van ouders/verzorgers.
- Regel een dekkend aanbod van voorzieningen voor kwetsbare kinderen en jongeren.
- Geef bij de aanbesteding van het leerlingenvervoer voor het basisonderwijs en (voortgezet) speciaal (basis)onderwijs aandacht aan de kwaliteitseisen.
- Zorg dat leerlingenvervoer beschikbaar is en blijft in alle situaties waarin dit noodzakelijk is.